

Anskötsel med citat av Håkan Hallander

av Ronny Olsson

I förra numret, med tema gåsskötsel, citerade jag professor Nils Olssons böcker från 1934 och 1954. I denna artikel gör jag samma sak från fil.dr. Håkan Hallanders bok "Husdjur till husbehov". Den är lite nyare. Första upplagan 1978 och andra omarbetade upplagan 1991. De citat ni hittar i denna artikel är från den senare upplagan. Det är ingen större svårighet att hålla några ankor till husbehov. Här följer lite praktiska råd.

Vatten och inhysning

Ankor har inte simhud mellan tårna utan anledning. Det är viktigt att ge dem tillgång till vatten, så de kan simma och hålla sin fjäderdräkt i trim. En sjö eller damm med rik växtlighet är deras naturliga miljö. Där kan de under stora delar av året finna sin föda. Den består av både animaliskt och vegetabiliskt. Men man kan hålla ankor även om de inte ges en idealisk miljö, bara de har tillgång till mer vatten än bara dricksvatten. En mindre damm eller barnpool kan räcka. På vintern när allt är fruset får man helt enkelt hacka hål i isen och fylla på vatten, så de åtminstone en gång om dagen får sig ett rejält bad. Vanliga ankor parar sig helst i vatten. Det är tvärtom när det gäller myskankor. De senare simmar och badar gärna i vatten, men tillbringar inte lika stor del av sitt liv i detta element som vanliga ankor gör. En del gamla hanar kan närmast betraktas som badkrukor.

"Liksom gäss har ankor små krav på sitt hus. En dragfri, torr liggplats i ett oisolerat hus duger gott. Eftersom ankor är specialister på att skvätta och grisa ner kan det vara bra att ha golvet i ankornas kvarter i två nivåer. På den nedre har man foder och vatten och där kan man låta bli att strö. På den övre har man strö och där väljer ankorna sin liggplats. Man får hyfsa ströbädden så gott som varje dag och städa undan strö som rivits ner på mat- och vattendelen, eftersom ankorna har för vana att borra med näbben i allt och då sprätter runt ströet värre än höns."

Värpning och ruvning

Enligt nuvarande genbanksregler är det tillåtet att maskinkläcka ankraserna - utom myskanka. Men alla raserna bör ges möjlighet att ruva och gå med sina ällingar (ankungar). Då får de små lära sig allt de behöver för ett framgångsrikt liv som lantrasankor. Alla honor ruvar inte även om de får en stimulerade miljö med undanskymda redlådor med halm i botten. Ankhonor blir lätt störda av människor och andra ankor under sin ruvning och bör få vara i fred så långt det är möjligt. En vanlig anka ruvar i 28 dygn, en myskanka i hela 34. Har du en bra ruvanka så var rädd om den. Men det är inte nödvändigt eller ens önskvärt att varenda anka ska ruva. En lantrasanka lägger normal ett 100-tal ägg från februari-mars tills långt in på sommaren. Som andra fjäderfän värper inte en anka under tiden hon ruvar och för sina ungar. Om alla honor ruvar får man inte så många ägg. Och ankägg är gott. Enligt min mening godare än hönsägg, om man inte får för sig att koka dem.

"Ankor brukar inte ta det så högtidligt med värpningen. Några ankor kan vara mycket ordentliga och alltid värpa i sitt rede och också ruva troget. Andra ankor kan vara mycket slarviga och släppa ifrån sig äggen litet här och var. Detta märker man snart. Om ankorna inte håller sig till redena bör man vänta med att släppa ut dem till dess de har värpt, annars göder man skator och kråkor i onödan. Värpningen sker nästan alltid på morgonen, så det brukar inte bli så stor förändring."

Flockens sammansättning

Genbanksreglerna säger att man måste ha minst två ankor (honor) per andrik (hane). En del hanar kan vara ganska våldsamma mot varandra och mot honorna. Håller man flera hanar måste man se till att det finns tillräckligt många honor så de inte blir för hårt uppvaktade. En vuxen andrik skiljs lätt från en anka genom att den har två små uppåtböjda fjädrar vid stjärtroten. Man kan skilja på ganska unga exemplar. Tar man upp en unge så är honans läte gällt och genomträngande, medan hanens är dovare och inte alls lika genomträngande.

"Man brukar hålla två till fyra ankor till en andrik. Ankor är inte på långt när lika kinkiga som gäss när det gäller parbildning. Starka parband saknas, och i allmänhet kan man med framgång sätta till nya ankor till en flock utan att det blir problem. Finns det redan en andrik kan en ny andrik däremot ge upphov till slagsmål."

Foder och sniglar

"Ankor är storätare" skriver Hallander. De är allätare och en allsidig kost är det bästa för dem. En sådan ska innehålla både animaliskt och vegetabiliskt. I naturen får de i sig det animaliska så länge marken inte är snötäckt eller frusen. Maskar, groddjur, sniglar och kryp letar de upp först av allt. Gärna sånt som lever i och vid vatten. På morgonen ser man ofta ankorna borra med sina näbbar i jord och i gräsmattor på jakt efter dagmask. Ankor äter även en del grönt i naturen. De bör med andra ord hållas så fritt som möjligt. Sol och grönt är viktigt för att tillfredställa deras vitaminbehov redan från de är små.

Basfodret bör bestå av krossad blandsäd och/eller gröpe (grovmalet mjöl) och vetekli, allt fuktat till en fast gröt. Ankor vill blöta ut sitt foder och de kan slabba ner duktigt om man ger dem torrt foder och de har vatten i närheten. På vintern kan man komplettera med lämpliga skulor (mat-

Blekingeankor: hos Lennart Steen Foto Ronny Olsson

Svensk myskanka med ungar. Foto Camilla Söderstjerna.

rester), rivna morötter och andra rotfrukter. Och visst – har man fiskrens, så ge dem fiskrens. Ällingarnas första föda kan bestå av havregryn eller allfoder utblött i vatten eller mjölk samt finhackat grönt serverat på ett fat med vatten.

”Ankor är mycket skickliga insektsjägare. Försök har visat att även den listigaste flugfångstteknik i ett stall slås i effektivitet av en flock ankor! Dessutom tar ankorna larverna... I trädgården kan de på hösten, när inte späda grönsaker hotas, göra mycket nytta genom att sätta i sig kilovis med larver och insekter och inte minst sniglar. På platser som har besvär med ”mördarsniglar” kan en flock ankor göra verklig nytta.”

Faror

Ällingar kan drunkna! Är de kläckta av en anka blir deras dun ingnidet med mammans fett. Det är vattenavstötande. Är de maskinkläckta får de inte samma skydd. Det bör man tänka på om man låter de små komma i vatten eller utsätts för regn. De kan lätt drunkna eller få lunginflammation. Se därför alltid till att ha stenar i vattentråg och badvatten, så de kan komma upp.

En del andrikar är inte snälla mot ällingarna. De kan till och med få för sig att döda dem. Det ska dock sägas att de flesta är snälla mot sin avkomma eller åtminstone tolererar dem. Råkar man få en elak hane, bör man snarast se till att han blir utbytt.

Ett annat hot är predatorer. Råttor, skator och kråkor norpar gärna till sig en älling om de kan. Man måste även

Ur den lilla uppslagsboken ”Handlexicon för svenska Landthushållare” av J.M.Bergman från 1838 kommer följande text om anka:

Dessa husdjur härstammande från Gräsanden förekomma mest hos landthushållare i södra Sverige. Om sommaren lefwa de mycket af maskar, insekter och afträden, och uppsöka sin föda i alla pölar. Vintern födas de på mäska, höfrö, agnar, slem-säd, kli o.s.w.

Deras kött är wälsmakande, deras dun fin, och deras användande som bete på warg- och räfgropar bekant. En anka ger hälften dun mot en gås, och wärper 30 á 40 ägg årligen, hwaraf dock ej flera än 10 läggas under henne.

Till 10 ankor fordras en ankbonde, och hon ligger i 24 dygn. Trenne ankor fordra lika mycket i gödning som en gås. Ungarna uppfödas med gryn, och mjölk, samt efter en månad med gröpt hafra.

se upp med katter, om det inte rör sig om stallkatter som visar respekt för gårdens djur. Råven verkar föredra ankor framför höns. Att hålla ankor i små öppna hus håller inte i längden. Det gäller framförallt att stänga noga om dem på natten, när de flesta råvar är på jakt. Men det duger inte att vara så rädd för rovdjur att man förvägrar dem ett värdigt och naturligt ank liv.

Svensk gul anka på Nohaga djurpark. Foto Jirka Bärnlund Fors.